

være fuldkommen uretfærdig, svunden hen, man hører næsten ikke mere til den; Modstanden indskrænker sig nu væsentlig til bestandig at indvende, at den rette Tid endnu ikke er kommen til at give en Lov, der ordnede dette Forhold, man maatte endnu afvente, at Sagen kunde ordnes ad Frivillighedens Vej. Man vil saaledes see, at der er gjort store Fremskridt med Hensyn til Afløsningen af Fæstegods, og hvad angaaer Begrundelsen af Modstanden med Hensyn til det Fæstegods, der endnu ikke er afløst, da fremtræder den i en langt mindre alvorlig Form end tidligere, den fremtræder nu kun som et Betsmelighedshensyn, og ikke som Noget, der i og for sig er uretfærdigt. Endogsaa i sidste Session vedtog den lovgivende Magt en Lov, hvor efter igjen ikke lidet Fæstegods vil overgaae til Selveienendom; efter Opgivelse troer jeg, at den Lov omfatter en Afløsning af mellem 3500 til 3600 Tdr. Hartkorn. Denne Sag er saaledes bestandig gaaet fremad, og det vilde vist være aldeles urigtigt og meget beklageligt, om Fremgangen med Hensyn til det Fæstegods, der nu staaer tilbage, skulde ansees for standset. Jeg troer, at alle Parter og Staten idethede fremfor Alt maatte beklage, om en saadan Standning i den succesfulde Afløsning af Fæsteforholdet indtraadte; det er Noget, jeg troer, at man maa holde fast, og jeg holder mig overbevist om, at begge Rigsdagens Afdelinger ville være enige om — og jeg troer ogsaa, at Regjeringen vil være enig deri — at man, hvad enten man vedtager denne Lov eller ikke, derfor ikke paa nogen Maade kan antages at ville opgive Bestræbelserne for at faae Fæstevæsenet i det Hele afløst. — Naar det, nagtet Alt hvad jeg her har anført, har vist sig, at Forholdet er et saadant, at man ikke har kunnet fremskaffe eller i den nærmeste Tid har Udset til at fremskaffe en almindelig Lov angaaende Fæstevæsenets Afløsning, saa kan det være fuldkommen rigtigt og begrundet, at Forholdet for hvad der staaer tilbage maa reformeres, ikke, som sagt, for derved at gaae ud fra, at Forholdet skal vedblive at bestaae, men for at gjøre den Tid, der ligger imellem Tiden nu og den Tid, da Afløsningen kan finde Sted, nogenlunde taalelig for dem, der skulle leve under disse Forhold. Det var den Tanke, der i Slutningen

af forrige Session bragte mig til at forene mig med den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), for at indbringe et Lovforslag, som sigtede til at reformere Fæstelovgivningen; dette Lovforslag fremtraadte i en saadan Skikkelse, at man deri omtrent havde taget med Alt, hvad man meente der maatte reformeres, naar man skulde kunne erkjende, at denne Reform var gennemført i den Udstrækning, hvori den burde gennemføres. Naar nu Regjeringen i indværende Session fremtræder med et Lovforslag, som gaaer ud paa at paabegynde en saadan Reform, saa bliver jo Spørgsmaalet, som her kommer under Overveielse, det, om man kan finde det rigtigere, at tage en stykkevis Reform af Fæstevæsenet, istedetfor at stræbe hen efter at faae en fuldstændig. Naar man skulde have en Reform, kunde jeg helst ønske, at man var gaaet ind paa at indføre den saa fuldstændig, som det maatte erkjendes at den burde gennemføres, naar al yderligere Arbeiden for Reformen derved skulde ansees for overflødiggjort, og naar man skulde mene, at man ad Reformens Vej allerede ved denne Lov var kommen til det Punkt, som man kunde ønske at komme til. Men jeg tør paa den anden Side ikke sige, at det vilde være forsvarligt at slyde denne Lov fra sig, som paabegynder Reformen, nagtet den ikke gaaer meget vidt ind paa saadanne Reformere; jeg frygter for, derved at kunne komme til ogsaa at standse paa den Vej, idet man kunde antage, at det fra andre Sider vilde kunne siges, at naar man ikke vilde ind paa en Begyndelse af Reformen, saa kunde man slet ingen Reform vente i dette Forhold; at man vilde sige: det, at I gaae ind paa en Begyndelse af Reformen, som gjør, at man kan gaae videre, viser en Villighed til at begynde at gaae den Vej, og man kan da tænke paa at gaae videre i den Retning. Sagen staaer for mig endnu indtil dette Dieblisk saaledes, at dersom nærværende Lovforslag kan modtage de Forandringer og Tilfønelser, som jeg anseer for nødvendige for at man kan tage imod det, saa skal det ikke være en Forhindring for mig til at stemme for det, at det kun er en Begyndelse til en ønskelig Reform. Dette er altsaa for Dieblicket min Stilling til Lovforslaget, og det